

ม.ล. เออม มนตรีกุล

รูสมิแลแนะนำบุคคลตัวอย่าง
ผู้ให้การส่งเสริมและสืบทอดดนตรีไทย

งานมหกรรมดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 15 พฤศจิกายน 2526 ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง กรุงเทพฯ นับว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ และมีความสำคัญต่อวงการดนตรีไทยยุคปัจจุบัน วันนั้นมีนักดนตรีอาวุโสซึ่งแต่ละภาคของประเทศได้คัดเลือกเข้าเฝ้ารับพระราชทานโล่เกียรติกุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเฉพาะนักดนตรีไทยจากภาคใต้ ที่ได้รับการคัดเลือกและไปจากปัตตานี คือ มล. เออมมนตรีกุล โดยจังหวัดยะลาเป็นผู้เสนอชื่อเข้าคัดเลือก

ก่อนที่ผู้อ่านจะอ่านบทความจากนักดนตรีอาวุโสท่านนี้ รูสมิแลได้นำบทสัมภาษณ์ จากการไปสัมภาษณ์ มล. เออม มนตรีกุล ณ บ้านเลขที่ 59/5 ถนนชะริ่ง ตำบลอานาหาร อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

“ผมเกิดเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2448 ณ วังพระองค์เจ้าวัชรวิงค์ หรือที่เรียกกันทั่ว ๆ ไปว่า “วังจ้าวขาว” ซึ่งเป็นคุณตาผมเองครับ •ท่านเป็นเจ้าของ โขน ละคร ลิเก มีชื่อเสียงทั่วประเทศ

ไทย วังดังกล่าวนี้ปัจจุบันเป็นโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ผมเป็นบุตรคนสุดท้องในจำนวน 3 คน คนแรกเป็นหญิงสมรสกับพันเอกพระยาเทพสงคราม (ถึงแก่กรรม) คนที่ 2 เป็นชายเป็นอาจารย์สอนดนตรีไทยที่โรงเรียนปานะพันธ์ (ถึงแก่กรรม)”

“ผมเริ่มเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดยานนาวา เมื่อจบชั้น ป.2 แล้วย้ายไปเรียนที่โรงเรียนวัดโสมนัสวิหาร จนจบชั้น ป.3 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงเรียน จากนั้นผมย้ายไปเรียนที่ ร.ร.วัดเบญจมบพิตรจนจบชั้น ม.1 แล้วย้ายไปเรียนที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ จนกระทั่งป่วยลาออกก่อนสอบม.3 จากนั้นย้ายไปเรียนที่ ร.ร.เบญจมาศวิทยาส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จนจบชั้น ม.4 แล้วย้ายไปเรียนที่ ร.ร.สวนกุหลาบวิทยาลัย จนจบ ชั้น ม.5 ต่อมาย้ายกลับไปเรียนที่ ร.ร.วัดเทพศิรินทร์ จนกระทั่งลาออกเมื่อเรียนได้ ม.7 นี้แหละครับประวัติการเรียนของผม”

ม.ล. เออม พูดถึงประวัติการเรียนดนตรีไทยต่อไปว่า “ผมเริ่มเรียนซิมกับครูเจริญ จำนวนสกุลท่านไม่ได้แล้วครับ ตอนนั้นผมอยู่ที่ฉะเชิงเทราได้เพลงต้น ๆ ประมาณ 3-4 เพลง ก็ต้อง

ย้ายกลับกรุงเทพฯ ผมขอให้คุณพ่อนำไปฝากท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ หรือ จางวางทั่ว พาทยโกศล คุณพ่อก็พูดติดตลกว่าทั้งสองท่านนำไปฝากไม่ได้ เพราะความเป็นเพื่อนสนิทกัน ถ้าฝากคนหนึ่งอีกคนหนึ่งก็จะเสียใจ และถ้าจะฝากเพื่อนคนอื่น ทั้งสองคนก็จะโกรธอีก ฉะนั้นให้จัดการเอง ผมจึงต้องหาทางช่วยตัวเอง โดยนำดอกไม้ธูปเทียน เข้าไปกราบท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ ขอมอบตัวเป็นศิษย์ ท่านถามถึงที่อยู่ ชื่อบิดามารดา พอทราบว่าเป็นใครแล้วท่านก็บอกว่าไม่ใช่คนอื่น และรับผมเข้าเรียนตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา”

“การเรียนดนตรีนั้น เรียนกับท่านครูที่บ้านหน้าวังบูรพา อาทิตย์ละ 2 วัน ต่อมาทราบว่าท่านไปสอนที่โรงเรียนเทพศิรินทร์อาทิตย์ละ 3 วัน ผมจึงออกจากโรงเรียนสวนกุหลาบไปเข้าโรงเรียนเทพศิรินทร์ และเปลี่ยนเป็นหัดซอด้วง ได้หัดคลอตาทิตย์ละ 5 วัน เมื่อท่านเห็นว่าพอไปได้จึงเรียกผมไปใช้โดยให้แสดงในงานต่าง ๆ รวมกับคณะของท่านซึ่งมีลูกหลานล้วน นอกจากนั้นก็ได้ไปร่วมกับคณะ “ศิลาประดุริยางค์” ซึ่งมี ม.ล. ชัยรินทร์

มนตรีกุล เป็นหัวหน้าคณะ ร่วมในคณะบางขุนพรหม ซึ่งมีครูเตียง ธนโกเศศ เป็นหัวหน้าคณะ และวงอื่น ๆ ที่เขามาขอร้องเป็นครั้งเป็นคราวอีกด้วย”

ม.ล.เอื้อม ได้พูดอย่างช้า ๆ มีอารมณ์ดีต่อไปว่า “ผมเริ่มรับราชการเมื่อ พ.ศ. 2469 ตอนนั้นอายุได้ 21 ปี โดยเข้าทำงานที่แผนกสรรพากร อำเภอคูสิต กรุงเทพฯ สองปีต่อมาโอนไปรับราชการในกรมรถไฟหลวง เมื่อปี 2473 โอนไปรับราชการกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และปี 2478 ได้เดินทางไปราชการที่นครราชสีมา ตำแหน่งต่อไปนี้ คือ อักษรเลข เจ้าจังหวัด และปลัดอำเภอตามลำดับ ผมรับราชการจนถึงอายุ 56 ปี จึงลาออกไปรับตำแหน่งผู้รักษาเงิน ธนาคารกรุงไทย จำกัด สาขาปัตตานี แล้วเกษียณอายุจากธนาคาร เมื่อปี 2513 ตอนนั้นอายุได้ 65 ปี”

“เกี่ยวกับการสอนดนตรีไทยหรือครับ” ม.ล.เอื้อม ตอบคำถามของ รุสมิแล “ผมเริ่มสอนมาตั้งแต่ผมทำงานที่ธนาคารจนกระทั่งปัจจุบัน สถาบันการศึกษาในปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียงที่ผมสอนมีดังนี้ คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และโรงเรียนสาธิตม.อ. ตอนนี้อย่างสอนอยู่ครับโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดปัตตานี (เดชะปัตตนยานุกูล) โรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ อ.ยะหริ่ง โรงเรียนผู้ใหญ่จังหวัดปัตตานีและโรงเรียนผู้ใหญ่จังหวัดยะลา ต่อมาโอนเป็นศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนและยังสอนอยู่จนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังสอนที่วิทยาลัยครูยะลาอีกด้วยครับ”

นักดนตรีอาวุโสยกแก้วน้ำขึ้นดื่มพร้อมกับเล่าถึงผลงานของท่านต่อไปว่า “นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่เรียนดนตรีไทย เมื่อจบการศึกษา

แล้วย่อมมีความรู้เกี่ยวกับดนตรีไทยขั้นพื้นฐานทุกคน ระหว่างที่ผู้เรียนเป็นนักศึกษาได้มีส่วนแสดงความสามารถเผยแพร่ภาพทาง ทิวช่อง 10 หาดใหญ่ และจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นประจำทุกครั้งที่เป็วันสำคัญของชาติ เช่นวันเฉลิมพระชนมพรรษาทั้งสองพระองค์ วันปิยมหาราช และวันมหิดล เป็นต้น นอกจากนั้นยังได้อัดเทปส่งไปออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ท.ภ. 4 ปัตตานี วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ จ.ปัตตานี และวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ จ.ยะลา ทั้ง F.M. และ A.M. ได้ปฏิบัติติดต่อกันมาอย่างสม่ำเสมอ ครับ นอกจากนี้ยังได้นำวงดนตรีไปช่วยงานราชการทั้งทางจังหวัดและเทศบาลในงานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ และยังนำไปช่วยงานต่าง ๆ ตามที่มีผู้ขอร้องมา”

“ที่โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูลผมมีเวลาทำการสอนเพียง 2 ปี ผลงานจึงมีเพียงนำวงดนตรีไปช่วยงานต่าง ๆ ของทางราชการบ้าง เอกชนบ้างและนำไปออกทีวี. ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และนักศึกษาโรงเรียนผู้ใหญ่จังหวัดยะลาบ้าง ที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผมได้สอนทฤษฎีตามหลักสูตรเท่านั้น แต่ก็ยังมีผู้สนใจสมัครเรียน ได้ฝึกสอนให้นอกเวลาเรียนโดยไม่คิดค่าป่วยการแต่อย่างใดครับ ผลที่ได้รับแม้จะมีเวลาเรียนน้อยก็สามารถนำไปออกทีวี. ได้ 2-3 ครั้งแล้วก็ต้องยุติสอน ส่วนโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ที่ยะลานั้นว่าเป็นโรงเรียนที่มีผลงานมากพอสมควร เช่นนำไปออกทีวี.ช่อง 10 หาดใหญ่ ในรูปของดนตรีไทยบ้าง เครื่องสายผสมบ้าง ประกอบการรำบ้าง และนำเทปบันทึกส่งไปออกอากาศสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์

จังหวัดยะลา นอกจากนี้ช่วยเหลือนักดนตรีเทศบาล และเอกชนตามที่ต้องการขอมา ส่วนโรงเรียนผู้ใหญ่ปัตตานีนั้นขาดอุปกรณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ในที่สุดก็ต้องเลิกไป แต่ผลงานก็พอมีอยู่บ้างพอสมควรครับ ถัดมาวิทยาลัยครูยะลาเป็นการสอนในวิชาเลือกตามหลักสูตรเพียงอาทิตย์ละครั้ง จึงไม่เกิดผล และไม่มีผลงานสุดท้ายคือโรงเรียนสุวรรณไพบูลย์ โรงเรียนนี้ผมสอนได้เทอมเดียว จึงไม่มีผลงานครับ”

เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ทางดนตรีไทยนั้น ม.ล.เอื้อม ได้เล่าว่า “ขณะที่รับราชการอยู่ในกรมการปกครอง ผมได้ริเริ่มตั้งวงเครื่องสายผสมออแกนขึ้น มีการฝึกซ้อม และนำออกแสดงในงานต่าง ๆ โดยเฉพาะงานมงคลบ้านผู้บังคับบัญชาหลายท่าน เมื่อผมย้ายไปอยู่จังหวัดนครราชสีมาได้รวบรวมผู้สนใจจัดตั้งอีกคณะหนึ่ง ใช้เวลาว่างตอนกลางวันเป็นเวลาต่อเพลงให้ และใช้เวลากลางวัน และวันหยุดราชการเป็นเวลาฝึกซ้อมผมได้จัดหาเครื่องคิมบูหรี่ และผลไม้ บริการตลอดเวลาโดยไม่คิดค่าตอบแทน เมื่อผมย้ายมาอยู่ธนาคารกรุงไทย จังหวัดปัตตานี ก็ได้จัดตั้งวงดนตรีตามวิธีการเดิมจนเป็นผลสำเร็จ นอกจากนี้ผมยังได้รับเชิญเป็นวิทยากรในการอบรมครูผู้สอนดนตรีไทยที่เขตการศึกษา 2 จังหวัดยะลา นอกจากนี้แนะนำหลักการแล้ว ได้เน้นถึงการรักษาศิลปะ และวัฒนธรรมทางดนตรีเพื่อให้เกิดความรักและความสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผมยังเป็นผู้ดำเนินการไหว้ครูดนตรีไทยที่วิทยาลัยครูยะลา ได้ชี้แจงถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการไหว้ครู และย้ำถึงการชำระใจซึ่งศิลปะอันล้ำค่านี้”

ด้านการส่งเสริมดนตรีไทยนั้น ม.ล.เอื้อม ได้พูดถึงบทบาทของท่านว่า “ผมได้รับเชิญ เป็นกรรมการแผนกมหรสพในงานวันกาชาดที่สวนสราญรมย์ เมื่อ พ.ศ. 2477-78 โดยริเริ่มนำดนตรีไทยไปแสดงด้วยผมยังเป็นกรรมการและเป็นผู้ริเริ่มประกวดร้องเพลงไทยระดับมัธยมต้น ในงานฉลองโรงเรียนเบญจมราชูทิศ ปีศานนี้ นอกจากนี้ยังได้แนะนำให้ผู้รู้จักคุ้นเคยกับบุตรหลานไปหัดดนตรีไทยที่บ้านพักของผม โดยไม่ได้เรียกค่าตอบแทนใด ๆ ครับ”

ก่อนจะจบการสัมภาษณ์ในวันนั้น ม.ล.เอื้อม มนตรีกุล ได้พูดถึงครอบครัวของท่านว่า “ผมได้เข้าพิธีมงคลสมรสกับคุณสงวนศรี ชูปรีชา ที่กรุงเทพฯ มีบุตรและธิดาด้วยกัน 4 คน คือ นายชดา ร.ต.ต.หาทร นางราตรี พรหมมณี และ น.ส.ดวงฤดี (ถึงแก่กรรม)”

รูสมิแลขอขอบคุณ ม.ล.เอื้อม มนตรีกุล ที่กรุณาเล่าประวัติและผลงานให้ฟัง และขอแสดงความยินดีกับเกียรติประวัติที่ท่านได้รับครั้งนี้ ซึ่งนำความภาคภูมิใจมาสู่ท่านและครอบครัวตลอดจนชาวภาคใต้ที่ได้ทราบข่าวนี้ □

ม.ล. เอื้อม มนตรีกุล

เมื่อข้าพเจ้าไปรับ พระราชทาน โล่เกียรติคุณ ในฐานะบุคคล ตัวอย่างในวงการ ดนตรีไทย

ก่อนอื่น ข้าพเจ้าใคร่ขอเกริ่นให้ทราบเป็นการนำทางไว้สักเล็กน้อยว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้มีโชคได้รับการคัดเลือกให้เป็นบุคคลตัวอย่างในวงการดนตรีไทยของภาคใต้ และจะต้องเดินทางไปรับพระราชทานโล่เกียรติคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวันที่ 27 พฤศจิกายน 2528 ซึ่งเป็นวันงานมหกรรมดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 15 ณ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร งานนี้นับได้ว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่งานหนึ่งเพียงพร้อมไปด้วยนักดนตรีอาวุโสที่ได้รับการยกย่อง นักดนตรีปัจจุบันข้าราชการชั้นผู้ใหญ่บางท่านตลอดจนผู้สนใจทั่วไปและนักดนตรีของสถาบันต่าง ๆ รวม 19 สถาบัน เน้นชนิดจนทำให้หอประชุมอเนกวงษ์ขวางดูคับแคบลงไปอย่างเห็นได้ชัด งานได้ดำเนินไปด้วยความเป็นระเบียบสมศักดิ์ศรีทุกประการแต่เรื่องที่ข้าพเจ้าจะกล่าวในที่นี้ ไม่ใช่จะมาเล่าถึงรายละเอียดของงาน แต่เป็นปัญหาที่น่าคิดและมีผู้ที่กำลังเข้าใจผิดอยู่เป็นจำนวนมาก จึงขอนำมาเสนอเพื่อท่านที่สนใจได้แสดงความคิดเห็น หรือท่านผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้อ่านพบและชี้แจงข้อข้องใจต่าง ๆ ให้กระจ่างแจ้งก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่กำลังเข้าใจผิด และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดงานในครั้งต่อไปด้วย

ปัญหาประการแรก เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าประสบมาด้วยตนเอง กล่าวคือ เมื่อเสร็จการรับพระราชทานโล่และ

ดนตรีของนักศึกษา 3 สถาบันบรรเลงจบลงไปแล้ว โฆษกของงานได้ประกาศเชิญอาจารย์นักดนตรีอาวุโส ซึ่งมีอยู่ประมาณ 10 กว่าท่านขึ้นเวที เพื่อรอการบรรเลงแล้วกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระสังฆราชให้ทรงร่วมการบรรเลงและเชิญผู้ที่ได้รับพระราชทานโล่ทั้ง 4 คน เข้าร่วมการบรรเลงด้วย ขณะที่ข้าพเจ้าลุกจากที่นั่งเพื่อขึ้นไปบนเวทีตามคำเชิญก็ได้ยินเสียงหนึ่งถามหลังมาว่า "เชิญเออคนพวกนี้ขึ้นไปจะไปทำอะไรได้" ข้าพเจ้าไม่ได้สนใจต่อถ้อยคำที่ได้ยินเพราะเห็นว่าสมเด็จพระสังฆราชกำลังประทับรออยู่ หลังจากบรรเลงเสร็จและสมเด็จพระสังฆราชดำเนินกลับแล้วสมเด็จพระสังฆราชก็เริ่มคิดถึงคำพูดที่ได้ยินเมื่อสักครู่นี้อีกครั้งหนึ่ง พยายามหาเหตุผลว่าสาเหตุมาจากอะไรแน่เขาจึงกล่าวออกมาเช่นนั้น คิดอยู่นาน ในที่สุดมาสะดุดลงตรงหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการสรรหาตัวบุคคลตัวอย่างในวงการดนตรีไทย ซึ่งกำหนดไว้ว่า

1. มีสัญชาติไทย
2. มีความประพฤติดี ชื่อสัตย์สุจริต
3. มีผลงานทางด้านดนตรีไทย
4. สร้างสรรค์ดนตรีไทย
5. ส่งเสริมดนตรีไทย
6. ไม่จำเป็นต้องเป็นดนตรีไทย

ข้าพเจ้าจึงขอยึดเอาว่าในหลักข้อ 6 นี้เองที่ทำให้เป็นที่มาของเสียงที่ตามหลังข้าพเจ้าก่อนขึ้นไปบนเวทีจริงอยู่ได้เคยมีท่านผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในงานนี้ท่านหนึ่งได้เคยชี้แจงให้ข้าพเจ้าฟังว่าการที่ระบุไว้เช่นนั้น หมายความว่าแม้คนที่ไม่มีฝีมือก็อาจจะแสดงผลงาน มีการสร้างสรรค์ส่งเสริมดนตรีไทยได้ยกตัวอย่าง ท่านข้าราชการผู้ใหญ่

ท่านหนึ่งมีความรักในศิลปดนตรีไทยเป็นอย่างยิ่ง แม้ตัวท่านจะไม่ใช่คนตรีเลยแต่ท่านก็พยายามรวบรวมผู้มีฝีมือทำการฝึกซ้อม ทุ่มเททั้งเวลาและทุนทรัพย์ ตรวจสอบชำระเพลงเก่า ๆ ที่ขาด ๆ เกิน ๆ ให้เข้ารูปเข้ารอยทั้งทางร้องและทางรับ จนปรากฏเป็นที่นิยมกันทั่วไป เรียกได้ว่าท่านเป็นผู้มีผลงานมีการสร้างสรรค์ส่งเสริมแล้ว ซึ่งข้าพเจ้าเองก็ขอยอมรับในความจริงข้อนี้ แต่ท่านคิดบ้างหรือไม่ว่า คนที่คิดเช่นนั้นจะมีอยู่สักกี่คน เพราะเท่าที่ข้าพเจ้าพบเห็นมาก็ล้วนแต่มีความเข้าใจว่า เมื่อไม่เป็นคนตรีเลยแล้วจะเอาผลงานมาจากไหน จะสร้างสรรค์ส่งเสริม ได้อย่างไรกันทั้งนั้น ความจริงเรื่องนี้ก็มีข้อปัญหาสำคัญอะไร แต่เมื่อปรากฏผลออกมาเช่นนี้ก็น่าจะมีการพิจารณาแก้ไข หรือให้ความหมายไว้ให้ชัดเจนกว่านี้ เพื่อประโยชน์ในการสรรหาตัวบุคคลในโอกาสต่อไป

ปัญหาประการที่ สอง การสรรหาตัวบุคคลตัวอย่างในวงการดนตรีไทยของคณะกรรมการก็คือ ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังศึกษาธิการจังหวัดทุกจังหวัดและสถาบันอื่น ๆ บางแห่งให้ช่วยจัดหา ผลที่ปรากฏออกมาก็คือ มีจังหวัดที่ส่งรายชื่อเข้ารับการคัดเลือกดังนี้

ภาคกลาง	มี 24 จังหวัด	ส่งเข้า คัดเลือก	14 จังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	มี 16	" "	10 "
ภาคเหนือ	มี 18	" "	8 "
ภาคใต้	มี 14	" "	6 "

ตามตัวเลขที่ปรากฏอยู่นี้ ท่านคงเห็นแล้วว่าอะไรเป็นอะไร ขอเชิญท่านคิดกันเอาเองนะครับ อีกประการหนึ่งที่ข้าพเจ้าอยากจะต้องเป็นข้อสังเกตประกอบกับมีผู้สงสัยถามมา ว่าทำไมผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจึงมีแต่อาชีพครูคนนอก ๆ ไม่มีบ้างหรือ เพราะทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ล้วนเป็นครูประจำการทั้ง 3 ท่าน ส่วนตัวข้าพเจ้าเอง แม้จะมีใช้ครูโดยตรงแต่ก็อาจอนุโลมได้ว่าเป็นครูเหมือนกัน เพราะทำการสอนอยู่ในสถานศึกษาเช่นเดียวกัน ดกสงทั้ง 4 ภาคได้ครูหมด ฉะนั้นเพื่อตัดปัญหาอันนี้ ข้าพเจ้าขอเสนอความคิดเห็นเป็นส่วนตัวว่า ท่านคณะกรรมการน่าจะเปลี่ยนวิธีการ โดยขอความร่วมมือไปยังท่านผู้ว่าราชการจังหวัด ท่านผู้ว่า ๆ ก็อาจจะสั่งการออกเป็นสองทางคือทางหนึ่งมอบให้ศึกษาธิการจังหวัดดำเนินการเพราะมีโรงเรียนมัธยม โรงเรียนอาชีวฯ โดยมี ส.ป.จ.เป็นแกนนำอีกทางหนึ่งก็มอบให้นายอำเภอเป็นผู้ดำเนินการ เพราะนายอำเภอย่อมจะรู้จักบุคคลในท้องถิ่นของท่านได้ดี นอกจากนั้นก็ยังมี ส.ป.อ.เป็นแกนอยู่อีกด้วย ทั้งนี้ ก็เป็นเพียงความเห็นส่วนตัวดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งท่านอาจจะมีการที่ดีกว่านี้ ก็ขออนุญาตขอโทษ